

Usnea longissima

Långskägg

NE NA LC DD NT VU EN CR RE

Sårbar (VU)
A2bc+3bc+4bc

Klass: *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Lecanorales*, **Familj:** *Parmeliaceae*, **Släkte:** *Usnea* (skägglavar), **Art:** *Usnea longissima* - långskägg Ach. **Synonymer:** *Dolichousnea longissima* (Ach.) Articus

Kännetecken

Långskägg är lätt att känna igen genom sin långa (upp till 10 meter men vanligen kortare än 1 m) hängande och sparsamt förgrenade bål, som har en gulgrön till grågrön färg. Den skiljer sig från övriga skägglavar genom att huvudgrenarna saknar bark.

Utbredning och status

Långskägg är känd från ett bälte från Värmland upp till Västerbotten och södra Norrbotten med en påtaglig koncentration till Medelpad och Ångermanland. Enstaka lokaler är även kända från Dalsland och Småland. Idag finns omkring 200 förekomster, främst i Västernorrlands län där många nyfynd gjorts under sedan början av 1990-talet. Laven har minskat i frekvens sedan 1950-talet och inventeringar har visat att den är försvunnen från de flesta av de tidigare kända lokalerna, t.ex. 18 av 23 i Medelpad. I Norge och Finland är den rödlistad och i övriga Europa förekommer den sparsamt, helst i de högre bergsområdena. Den är också känd från Nordamerika och Asien. I Sverige och Norge finns Europas största förekomster, åtminstone utanför Ryssland.

Ekologi

Långskägg är nästan uteslutande knuten till gran, men den kan sällsynt förekomma på andra trädslag som t.ex. björk. Den förekommer vanligen på döda grenar eller grendelar. Arten kräver gamla brandrefugiala, ofta långsamväxande luckiga granskogar, främst på nordsidan av berg eller i anslutning till små myrpartier. Skogstypen är frisk till fuktig ristyp eller ört-ristyp. Den växer i grankronornas nedre del. Fynd finns även i yngre bestånd i luckiga lägen. Skogsbete och/eller plockhuggning av tall har sannolikt gynnat arten och när nu skogarna sluter sig missgynnas arten.

Hot

Laven är starkt hotad av slutavverkning eftersom den kräver gamla granbestånd. Den är dessutom synnerligen känslig för uttorkning och vindpåverkan (blåser sönder) och missgynnas i kanten mot hyggen. Möjligen har vissa lokaler påverkats negativt av att skogarna slutit sig, bl.a. beroende på upphört skogsbete och tidigare plockhuggningar.

Åtgärder

Större förekomster bör undantas från slutavverkning och de avsättas som naturreservat eller motsvarande. Eventuell skötsel av större förekomster bör diskuteras.

Övrigt

Långskägg är fridlyst i Sverige och är dessutom Ångermanlands landskapslav. Utländska namn – NO: Huldrestry, FI: Rihmanaava.

Konventioner: Skogsstyrelsens signalart

Fridlystning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 8. Bestämmelsen gäller hela landet

Litteratur

Ahlner, S. 1931. *Usnea longissima* Ach. i Skandinavien. *Svensk Bot. Tidskr.* 25: 395–416.

Ahlner, S. 1948. Utbredningstyper bland nordiska barrträdslavar. *Acta Phytogeogr. Suec.* 22.

Andersson, L. I. & Williamson, M. 1993. Långskägg, *Usnea longissima*, funnen i Norrbotten. *Svensk Bot. Tidskr.* 87: 354.

Esseen, P.-A., Ericson, L., Lindström, H. & Zackrisson, O. 1981. Occurrence and ecology of *Usnea longissima* in Central Sweden. *Lichenologist* 13: 177–190.

Halonen, P. 1997. The lichen genus *Usnea* in eastern Fennoscandia. II. *Usnea longissima*. *Graphis Scripta* 8: 51–56.

Hermansson, J. 2005. Långskägg. I: Arvidsson, L. & Hultengren, S. (red.), *Svenska landskapslavar*. Naturcentrum, Stenungsund.

Josefsson, T. 2004. Using a spatially precise approach to analyse the occurrence of *Usnea longissima* in relation to present and past stand structure - a case study in boreal Scandinavia. Examensarbete. Inst. f. skoglig vegetationsekologi, SLU, Umeå.

Oldhammer, B. 2004. Långskägget – naturskogens flaggskepp. *Svensk Bot. Tidskr.* 98: 242–246. Tønsberg, T.,

Gauslaa, Y., Haugan, R., Holien, H. & Timdal, E. 1996. The threatened macrolichens of Norway - 1995. *Sommerfeltia* 23: 1–258.

Författare

Per-Anders Esseen 1995. Rev. Göran Thor 1999. © ArtDatabanken, SLU 2005.